

Perly z hebrejského Matouše 12 - Matouš 4:23-25

NG: *Šalom*, vítíte ve dvanáctém dílu Perel z hebrejských evangelií. Jsme u konce první sezóny a budeme mluvit o 12. oddílu hebrejského Matouše Šem Tova, což jsou verše 23-25 čtvrté kapitoly. Mám-li použít vaši tradiční terminologii, Keith, přicházíme konečně ke konci dispenzace, což jsou první čtyři kapitoly Matouše. Kapitoly 5 až 7 jsou o něčem jiném. Je to kázání na hoře, z něhož jsem nadšený a dá-li Jehovah, budeme se jím zabývat ve druhé sezóně.

KJ: Výborně. Jdeme do veršů 23 až 25, ale máme ještě něco nedodělaného z předchozích dílů.

NG: V tomto dílu o tom budeme mluvit, jak to půjde. A to, k čemu se nedostaneme, bude v dílu Plus na mých webových stránkách, nehemiaswall.com, kde se můžete přidat k mému podpůrnému týmu a získat plný přístup k dílu Plus. Teď jsme ale ve veřejném dílu, přečtu verše 23 až 25 a pak se vrátíme a budeme mluvit o několika věcech, které nám zůstaly od minula. Verš 23: VEJESOV JEŠUA EL EREC HAGALIL LELAMED KEHILOTAM UMEVASER LAHEM ZEVED TOV LA'AZ MEONGALIO MIMALCHUT ŠAMAJIM UMERAPEH KOL CHOLIM VECHOL MADVEH BA'AM, „A Ješua se obrátil k zemi Galilejské, aby vyučoval jejich shromáždění a oznamoval jim dobrou zprávu, dobrý dar, v cizí řeči Ongalio, z nebeského království, a aby uzdravoval všechny nemocné a nemohoucí v lidu“. VAJERECH ŠEMUATO BECHOL EREC SURIA, VAJESU ELAV KOL HACHOLIM MIKOL MINEI CHALAIM MEŠUNIM ACHUZIM HAŠEIDIM VEHANIVATIM MERUAH RA'AH VAMITOAŠIM VAJERAPEH OTAM, „A ta zpráva o něm se rozšířila po celé Sýrii a oni k němu zvedali“ nebo: „oni k němu přinášeli všechny nemocné (trpící) všemi druhy nemocí, posedlé demony a vyděšené zlým duchem a třesoucí se. A On je uzdravil“. VAJELCHU ACHARAV RABOT MI DECAPOLI, ve skutečnosti MICAPOLI VEHAGALIL MIJERUŠALAJIM, VEJEHUDA, VE'EVER HAJARDEN, „A přicházeli tam za ním mnozí z Decapolis a z Galileje a z Jerusáléma a z Judy a Transjordánska“.

NG: V tomto oddílu je toho hodně. Jenom tři verše, ale mohou pokrývat.. jsou lidé, kteří investovali hodně energie, když se snažili zjistit, jaká je zde chronologie. Tím se teď nemáme čas zabývat, ale když se zaměříte na chronologii, kolik kapitol je v Markovi, Lukášovi a i Janovi, jež se zabývají tím, co je zhuštěno v těchto třech verších - kolik dní, týdnů, nebo podle některých lidí dokonce i let? Káže ve shromážděních, to nebylo jen jednou, že? Mohlo to pokrývat týdny, měsíce nebo i roky. Chci se vrátit zpět do 18. a 21. verše, protože nemůžeme porozumět něčemu z verše 23, pokud se předtím nepodíváme na verš 21 a v tom kontextu i na verš 18. Říká se tam, že jsou dva bratři, jeden z nich je Simon a ten druhý se jmenuje Ondřej, Andrea. A pak se tam píše: „Šimon, zvaný ‚Simone‘, kterému se říká ‚Petr‘ či ‚Pietros‘“ – to je velice zvláštní. V hebrejské verzi Matouše má tento Šimon nebo Simone tři různá jména. Má hebrejské jméno Šimon, má řecké jméno Simone, ale to je jen řecká forma hebrejského jména. A potom má jméno řecké. Co myslím tou řeckou formou hebrejského jména? Já se jmenuji Nehemia, ale lidé v Texasu nevyslovují „h“, tak to vyslovují „Niemája“. Takže poangličtěná forma Nehemii je Neehemiah. Pořečtělá či helenizované jméno Šimona je Simone; proč by ale hebrejský Matouš tuto formu toho jména uváděl? Tuto otázku si kladu. Abychom ji zodpověděli, musíme se podívat na ossuária, schránky na kosterní kosti, jež byly objeveny v Izraeli při archeologických vykopávkách. Když někoho pohřbíváte dnes, způsob pohřbu závisí na tom, odkud pocházíte. Někteří lidé těla balzamují. V židovském světě se pohřbívá tělo zabalené v plátně přímo do země a přikrývá se kamením a cementem a pak prachem. V Izraeli v době Druhého chrámu vzali tělo a dali ho do jeskyně. Pak tu jeskyni zapečetili a přišli o rok později. Staří rabíni napsali: „Požehnaný je muž, který sbírá kosti svého otce“. Tím se myslelo, že se považuje za skutek spravedlnosti protáhnout se malým, velice úzkým otvorem do jeskyně. Směrem dovnitř se rozšiřuje, takže se tam můžete postavit a vidíte, že tělo, které leželo na kamenné desce, už nemá na sobě maso. V Izraeli trvá asi rok, než maso zmizí a zůstanou jen kosti. Tak ty kosti seberete a dáte do schránky, které se říká ossuárium, a to je druhý pohřeb. Pokud má ta schránka takové rozměry, aby se do ní vešlo celé tělo, říká se jí sarkofág. Ta malá má ale největší rozměr podle délky nejdelsí kosti v těle, což je femur, stehenní kost. Dáváte do ní všechny kosti.

A pak vzali hřeb, který si buď přinesli s sebou, nebo ho v té jeskyni měli z dřívějšíka, a při světle lampy do ní vyryli jméno toho člověka, jehož kosti do té schránky právě uložili. Někdy se dávali do jedné schránky dva nebo tři lidé. A z těch jmen vyrytých na té schránce se dozvídáme všechno důležité o kultuře prvního století v Izraeli, včetně toho, jakým jazykem se mluvilo.

KJ: Řekl jsi, že trvá asi rok, než se tělo rozloží? I v dnešním Izraeli je něco, co se odehraje asi rok po pohřbu. U tvého otce, pokud si dobře pamatují, to bylo asi rok poté..

NG: V dávných dobách se rodina shromáždila a někdo dost odvážný, možná prvorozený syn, vlezl do jeskyně a sebral kosti. Asi si dokážete představit, jaký tam byl zápach. Byla to uzavřená, zapečetěná jeskyně, kde se tělo rok rozkládalo. Proto slyšíme o tom, že lidé přinášeli vonné koření a parfémy, při tom prvním pohřbu. Dnes není žádný druhý pohřeb, ale někteří lidé udržují tu tradici, že přinášejí lahvičku parfému, nějakého komerčního jako Chanel No. 5, a hodí ho do hrobu, kde se rozbije a překryje každý zápach, který by mohl vycházet. Jak jsem řekl, pohřbíváme s cementem nahoře, aby se dovnitř nedostala zvířata, takže toho moc necítíte. Ale v dřívějších dobách jste se proplazili do jeskyně a sebrali kosti.

Dnes máme obřad, který se anglicky nazývá „unveiling ceremony“ (obřad uvedení). Nedávno jsem někomu řekl, že jedu do Minneapolis na obřad uvedení mé babičky a odpovědí byla otázka: „Co je obřad uvedení?“ Myslel jsem, že to dělají všichni. Je to ale zjevně židovský obřad, kdy po roce jdete ke hrobu a dáte tam náhrobní kámen. Je to moderní verze sbírání kostí a jejich ukládání do schránky.

Takže dali ty kosti do schránky a vyryli na ni hřebíkem jméno toho člověka. Nebylo to profesionální rytí, dělali to při svíci. Velice obtížně se to čte. V Izraelském muzeu v Jerusalemě je vystavena schránka, jedna ze sta či tisíců, a jsou na ní vyryta hebrejská písmena, ale ten jazyk je aramejščina. Jméno je ale řecké. Stojí tam: SIMONE BANEI HAJCHALA, tedy „Simon, stavitel svatyně“, tedy někdo, kdo pracoval na rekonstrukci Chrámu, s níž začal Herodes, ale pokračovalo se v ní i později.

Proč není napsáno, že se jmenoval Šimon? Protože mu lidé říkali Simone. A mohli byste říct: „Moment, jak to? Máme přece dobré hebrejské jméno Šimon. Proč napsali hebrejským písmem v aramejské větě SIMONE?“ Odpovědí je, že mnozí ty tři jazyky, hebrejštinu, řečtinu a aramejštinu, zaměňovali. Na základě té nádherné sbírky ossuárií sestavil Rahmani knihu, kterou by asi mnozí považovali za nudnou, ale pro mne je jednou z nejvíce fascinujících, jaké kdy byly napsány. Jmenuje se *A Catalogue of Jewish Ossuaries in the Collections of the State of Israel* (Katalog židovských ossuárií ve sbírkách státu Izrael). Všechna ta různá ossuária i jejich nápisy jsou v ní na 461 stranách. Poukazuje mimo jiné na to, že způsob psaní těch nápisů, kdy se vezme hřebík a napíše se jméno té osoby, dokazuje, že i chudí lidé v Izraeli – nebo alespoň v Jerusalemě – měli alespoň pracovní znalost řečtiny. Říká: „Možná neznali gramatiku a řecky nemluvili, ale znali dost na to, aby mohli na tu schránku napsat jméno osoby. A někdy použili řecké formy jmen“. A vy na to: „Proč by používali řecké formy jmen, když mluvili hebrejsky nebo aramejsky?“ Odpovědí je, že řecká kultura byla dominantní.

V devadesátých letech 20. století byl v Izraeli politik Tommy Lapid. Řeknete si: „Tommy? Co je to za jméno?“ Tommy je anglické jméno. On se narodil v Jugoslávii, v dnešním Srbsku. Během holokaustu odtamtud utekl a přijel do Izraele. Jeho skutečné jméno bylo Josef, Yossi, ale říkali mu Tommy. Proč mu říkali Tommy? Protože angličtina je v dnešním světě dominantním jazykem. V Číně má anglickou přezdívku každý. Proč nemají swahilskou přezdívku? Protože dominantní kulturou ve světě je kultura anglická.

Takže lidé v době Druhého chrámu měli přezdívky a používali i řecké formy svých hebrejských jmen. Máme tady na tom ossuáriu z izraelského muzea mužské jméno Šimon, který je znám jako SIMON, ŠIMON, BONEH HAHEICHAL. Na to ossuárium však jeho syn nebo jiný příbuzný vyryl: SIMONE BANEI HAYCHALA, „Simon, stavitel svatyně“. Tu „svatyni“ však napsal v aramejštině nesprávně, s HEJ místo ALEF, protože jeho gramatika nebyla v aramejštině nic moc.

Máme tedy tyto různé kultury, hebrejskou, aramejskou a řeckou. Rahmani vyvodil závěr, že ti lidé mluvili různými jazyky. Chtěl bych přečíst, co píše o řečtině. Na straně 13 v části nadepsané *Jazyk* mluví o dvojjazyčných nápisích na ossuáriích, na kterých je jméno napsané jak hebrejsky, tak řecky. Někdy je napsané hebrejsky a jiným jazykem, ale obvykle je to kombinace hebrejštiny a řečtiny. Shrnuje to takto: „Z těchto nápisů lze učinit závěr, že v Jerusalemě, v Jerichu a v jejich okolí uměly i nižší vrstvy židovské populace *trochu* řecky. Tato znalost byla pravděpodobně omezena na všední komunikaci a nezahrnovala důkladnou znalost jazyka, jeho gramatiky nebo literatury“. Dále říká, že podobné to bylo později u Bet Šearim v severním Izraeli. Lidé se tedy mohli dorozumět řecky, mluvili jednoduchou řečtinou, ale nečetli ani nepsali řecky plynně.

V celé Mišně, která je psaná hebrejsky, máte tuto směs kultur. Jsou zde aramejská i řecká slova. Takže v době Druhého chrámu se dá čekat, že když toho muže volají k Tóře, nazývají ho Šimon, a když ho někdo z jeho přátel potká na ulici, řekne mu Simone. Jiní přátelé ho nazývají Pietros či Petros, Petr. Je znám pod všemi třemi jmény, je to pravděpodobné.

Kde k tomu máme paralelu? V té Rahmaniho knize jsou dvojjazyčné nápisy. Na jednom z nich, ossuáriu číslo 9, je napsáno JEŠUA. Chtěl bych o něm říct něco víc. Pravděpodobně pochází z Jerusalema, bylo nalezeno v obchodě se starožitnostmi. Na jedné straně toho ossuária je napsáno JEŠUA BAR JEHOSEF. Ješua je zkrácená forma jména Jehošua, že? Je to tedy Jehošua syn Josefův. Žádná souvislost s mužem z Nového zákona. Je to velice běžné jméno. Na druhé straně toho ossuária je napsáno JEŠU. V židovském prostředí mi říkali, že je to akronym výroku: JEMACH ŠEMO VEZICHRO, „Kéž jeho jméno a památka jsou vymazány“. Že rabíni odebrali poslední písmeno ze jména Ješua a učinili z něj kletbu. Na tomto ossuáriu vidíme, že to není pravda, že je to výplod fantazie rabínů. Jeho přátelé v Nazaretu ho pravděpodobně nazývali Ješu. A nikdy jim nepřišlo na mysl, že by to mělo nějakou spojitost s tou větou: „Kéž jeho jméno i památka jsou vymazány“. Lidé tak prostě mluvili. Nevyslovovali AJIN, takže se z Ješuy stal Ješu. S tím, co říkali rabíni, to nemělo nic společného. A to ossuárium to dokazuje. A je zajímavé, že Ješu je v podstatě aramejská forma jména Ješua. V aramejském dialektu ani v dialektu hebrejštiny, kterou se mluvilo v severním Izraeli, se AJIN nevyslovuje.

Mimochodem, je hodně lidí, kteří se jmenují Ješua. Máme Ješu a Ješuu na ossuáriu 9, ale máme také ossuárium 50, kde je muž jménem JESUS. Jesus je řecká forma jména Ježíš.

Lidé říkají: „Ten Ježíš, Jesus, Yesus, to znamená ‚Ať žije Zeus‘“ To vůbec ne! Zeus se píše s řeckým písmenem ZETA. Toto jméno se píše s řeckým písmenem SIGMA. Se jménem Zeus nemá nic společného. Yesus je prostě židovská forma jména Jehošua z doby Druhého chrámu, ale v řečtině. Je to přesně totéž jako když napíšete Šimona jako Simon v hebrejském písmu a tady napsali Yesus písmeny řecké abecedy, tak jak to vyslovovali. Řeknete: „Počkat, proč ale mají na konci to S?“ Protože řecká jména končí na S, jako když se z Josepha stane Josephus, a z Ješuy Yesus/Jesus. Proč to tedy není řecky Yešus/Ješus? Vzpomeňte si, že řečtina nemá hlásku „Š“, tak ji píšou jako „S“. Tak jako se ze Šimona stal Simone, to bylo na ossuáriu 56. Na tom stejném ossuáriu je kromě jména Ješua či Yesus/Jesus jmenovaný ještě muž Joseph, který se píše YOSSES. Yoses je řecký ekvivalent hebrejského Yosseh či Yossi, což je zase zkrácená forma jména Yehosef, či Joseph, Josef.

Ossuárium 89 zmiňuje muže jménem „Jan, syn Yesuse“. „Jehochanan, syn Jehošuy“. Tehdy to byla velice častá jména. Ossuárium 113 má „Yesus, syn Judah“. Máme tedy množství lidí pojmenovaných Ješua. Je to velice běžné jméno. Je tam ještě jedno, ossuárium 114, které má „Yesus Aloth“. Nevím přesně, co znamená Aloth, možná je to alo. Máme tedy řadu lidí, ani nemluvíme o všech, protože nemáme tolik času. Lidé s tímto jménem je ale hodně.

Chci na tom ukázat, že někoho, kdo se v prvním století jmenoval Ješua, někteří nazývali Jehošua, další zase Ješu, což byla hebrejská přezdívka, a jiní ho mohli nazývat Yesus/Jesus, což je řecká forma stejného jména. Proto vidíme, že Petra nazývají hebrejsky Šimon, nebo v helenizované formě hebrejštiny Simone. Říká se mu i Petrus a Kéfa – ne v této pasáži, ale na jiných místech Nového zákona; Kéfa je překlad slova petrus, kámen, do aramejštiny. Není proto neobvyklé, když má někdo tyto tři nebo čtyři různé formy svého jména, a mohou být i napsané jeho na ossuáriu. Není na tom nic neobvyklého ani problematického.

KJ: Není to dar? Jen z tohoto jednoho verše, kde je jeho jméno napsané třemi způsoby, jsme dostali vhled jako dalekohledem do prvního století ohledně jazykového dění. To je cool.

NG: To klíčové je, že se lidi domnívají, že když se mluvilo hebrejsky, tak se vůbec nemluvilo řecky ani aramejsky. To ale nikdo neříká. Jsou tam tři jazyky. Přečtete si Mišnu, která byla napsaná hebrejsky. Je v ní velké procento slov řeckých a velké procento slov aramejských, ale ta gramatika je hebrejská a větná stavba je hebrejská. Ty ostatní jazyky ale měly velký vliv.

Přeskočím teď na další jméno, na druhého učedníka z verše 18. Píše se zde, že jeho jméno je Andrea, Ondřej. V angličtině je znám jako Andrew, v řečtině Andreas. Jednou jsem ti napsal a zeptal se: „Keith, toto jméno, Andrea: Ty máš syna, který se jmenuje Andrew. Proč se jmenuje Andrew?“

KJ: Je to hlubší. Pro ty, kteří to nevědí: Mám tři syny. Když jsme čekali toho třetího, moje žena, která se jmenuje Andrea, byla přesvědčená, že to bude holčička. I když já věděl, že to bude chlapeček a řekl jí to. Trocha napětí. Byla tedy těhotná, zkoušeli jsme to zjistit, ale rozhodli jsme se, že nepůjdeme k lékaři, aby nám řekl, jestli to bude kluk nebo holka. Ona byla přesvědčená, že to bude holčička. A přišel Andrew. Proč jsme ho pojmenovali Andrew? Jednak to byl učedník, a potom, protože to nebyla holčička, pojmenujme ho po mamince.

NG: Co ale to slovo „Andrew“ znamená?

KJ: Když jsi mi napsal, zeptal jsem se Andrey: „Proč tě tvoje matka tak pojmenovala?“ Ona řekla: „Ona měla přítele, který znal někoho toho jména, a myslela, že je to francouzské jméno a líbilo se jí, tak mě tak pojmenovala. Nic víc“. Tak jsem začal hledat, co to jméno znamená, v latině to je..

NG: Co jsi našel v řečtině? Co to znamená řecky?

KJ: Má to souvislost se slovem „muž“. Pokud je to v některých jazycích ženské jméno, znamená to „statečná“, ale ve skutečnosti „muž“.

NG: Takže je to příbuzné slovu „anthropos“, ale je to varianta s DELTA, nikoli s THETA. Takže Andreas znamená něco jako statečný, silný, odvážný. V hebrejštině je to jméno Gever. V 1 Kr 4,19 je muž v Gileádu v severním Izraeli zvaný Gever, syn Uri. Potom máme jméno Gabriel, což znamená „mocný Boží“. Gabriel je delší forma jména Gever. Je tedy možné, že hebrejské jméno Ondřeje bylo Gabriel nebo Gever.

KJ: Nehemio, toto oceníš. Když jsme jeli s Andreou do Číny, měla pas, kde udělali chybu a místo pohlaví ženského jí napsali pohlaví mužské. Když pak šla na příslušné testy, doktor jasně viděl, že moje žena není muž. Ona je žena, ale má napsáno muž.

NG: Závan byrokracie

KJ: Museli všechno změnit. To jméno se užívá pro ženu, která je statečná. Pochází ze slova „muž“.

NG: Chci uvést možnost, že v Novém zákoně Ondřej, Andrew – Andreas, či v řecké formě Andrea, měl možná hebrejské jméno Gever či Gavriel, stejně jako Šimon měl jméno Petros a Kéfa. I v Tanachu vidíme, že jsou lidé s více jmény. Josefovo jméno bylo COFNAT PANEACH. Daniel 1,7 mluví o tom, že Daniel a jeho tři společníci mají jak hebrejská, tak aramejská jména. Danielovo aramejské jméno je Belšazar a jména jeho tří přátel Chananyi, Azarjáše a Mišaela jsou Šedrach, Mešach a Abednego, že? To jsou jejich aramejská jména. Je tedy velice pravděpodobné, že Ondřej měl toto řecké jméno, a lidé mu možná říkali Andrea. Když ho zvali v synagoze ke čtení, možná ho nazývali Gever, nebo možná jeho jméno bylo skutečně Ondřej.

Když jsem to začal číst, byl jsem velmi překvapen. Pomyslel jsem si, že když se tady píše ANDREA, někdo vzal hebrejské jméno a vložil tam jméno z řečtiny nebo z jiného evropského jazyka, aby to bylo známé, když mluvili s křesťany: „OK, i když se tady píše něco hebrejsky, vložili jsme sem jméno řecké, abychom věděli, o čem mluví, když přicházejí s těmito cizími jmény“. Je to možnost, o níž budeme za chvíli mluvit.

Byl jsem však velice překvapený, když jsem udělal průzkum, abych prokázal, že se jméno Ondřej v židovských zdrojích nikdy neobjevilo. Co jsem zjistil? V Jerusalemském Talmudu je rabín Chanina bar Andrai, rabín Chanina, syn Ondřeje, který se tam píše ANDRAI buď s ALEF nebo s JUD. Je to napsáno oběma způsoby. Je zmíněn také v Rabbah. Dále je též v Jerusalemském Talmudu muž zvaný BAR ANDRAI, „syn Andrai, nebo syn Ondřeje“. Takže Ondřej bylo používané jméno a byl dokonce rabín toho jména, Ondřej. Byl jsem velice překvapen, když jsem to viděl. Předpokládal jsem, že to bylo řecké jméno, že by se žádný Žid nikdy nemohl jmenovat Ondřej, že to bylo původně nejspíš jméno Gever nebo Gabriel a pak to při překládání přepsali a v hebrejském Matoušovi to už bylo ve změněné podobě. Ale možná, že se skutečně jmenoval Ondřej.

Chci teď ukázat ještě další možnost. Přeskočím na Zebedea. Musíme o tom mluvit ve verši 21. Píše se tady: „A uviděl dva bratry, dva další bratry“, JAKOV VEJOCHANAN ACHIM BENEI ZAVDIEL, „Jákoba a Jana, bratry, syny Zavdiela“. V řečtině je jeho jméno Zebedeus, hebrejsky se jmenuje ZAVDIEL, což je zajímavé.

Zavdiel znamená „dar Boží“. ZEVED je hebrejské slovo, které znamená „dar“. A pak je napsáno: BELA'AZ, „v cizí řeči“, ZABADAU a ZAVADA, což je velice divné. Uvádí dvě různé formy tohoto jména v cizí řeči.

Řešil jsem své pracovní záležitosti a díval se na video na edX, kde můžete absolvovat kurzy online. T-Bone mi řekl: „Nehemio, co bys mohl říct o židovském lékařství ve středověku?“ Řekl jsem: „Abych byl upřímný, o židovském lékařství od středověku nevím téměř nic“.

Tak jsem to gúglil a našel jsem někoho, profesora z Israele, kdo přednášel o židovském lékařství ve středověku. Sledoval jsem celý ten kurs a hodně jsem se toho naučil. Dám na něj odkaz na své webové stránky. Doporučuji lidem, aby se na něj podívali, nezabere to moc času. Naučíte se toho tunu. Je to zadarmo, jen se potřebujete zaregistrovat na edX.

Proč o tom mluvím? Protože v tom kurzu se mluví o židovském lékařství. Nemá to nic společného s hebrejským evangeliem Matouše. Dokonce ani nemluví o hebrejských textech. Mluví o židovských lékařských textech psaných arabsky. Jak víme, že to jsou židovské texty, když jsou psané arabsky? Protože jsou psané hebrejským písmem. Říká se tomu judeo-arabština. To vezmete arabský text a místo abyste napsali arabské písmeno LAM, napíšete hebrejské písmeno LAMED. Mimochodem, Židé toto dělali téměř v každém jazyku. Máte jazyk ladino, což je španělština zapsaná hebrejskými písmeny. Máte jidiš, což je německý dialekt zapsaný hebrejským písmem. Jako pubertáči jsme si se spolužáky na střední škole posílali psaníčka a někdy nás při tom učitel nachytl a přečetl tu zprávu nahlas před celou třídou, což bylo zahanbující. Vyvinul jsem tedy metodu, kdy jsme ty zprávy zapisovali v paleohebrejských znacích. Byla to ale anglická slova.

KJ: Na něco takového jsi mohl přijít jenom ty .

NG: Tak jsme si s kamarády dopisovali, v paleohebrejštině jsme psali plynně: „Před námi ve třetí řadě sedí pěkné děvče“.

KJ: A učitel to nedokázal přečíst.

NG: Ten učitel to psaníčko jednou zachytil a řekl: „Co to je? Vyhod' to“. Bylo to velice účinné. Dělal to i v arabštině. Zapsali ji hebrejským písmem a tento profesor, Tzvi Langermann z University Bar Ilan v Israeli, ve svém kurzu mluvil o manuskriptu napsaném v judeo-arabštině, což znamená arabština v hebrejském písmu. Je tedy zřejmé, že ho kopíroval Žid. A on věděl, že tento Žid nemluvil jako svým mateřským jazykem arabštinou. Jak to poznal? Protože když měl napsat nějaké jméno, místo toho, aby to jméno napsal v jeho arabské formě, napsal ho v některém z románských jazyků. Co to znamená? Domníval se, že je z Portugalska nebo že jde o místní dialekt v Sicílii, že byl asi ze Sicílie.

Ta kniha, o které tady mluvíme, se jmenuje *The Complete Art of Medicine*, Úplné umění lékařské, a napsal ji Ali Ibn al-Abbas al-Majusi. To je autor té knihy, ne ten, kdo ji kopíroval. Ten, kdo ji kopíroval, byl Žid. Autorem je muslim jménem al-Majusi. Al-Majusi v arabštině znamená „Ten mág, magus“, pocházel tedy z Persie a jeho předkem byl magi. Možná ne některý z mágů Nového zákona, ale patřil do skupiny učenců zvaných magi. Tu knihu Úplné umění lékařské napsal kolem roku 980. Cituje v ní Hippokrata, kterého řecký svět nazývá Otcem lékařství. V arabštině se Hippokratovi říká Abukrat. Přehraju zde krátký, čtyřicetivteřinový klip profesora Langermanna, kde mluví o Židovi z jižní Evropy, pravděpodobně z Itálie, který po staletích kopíroval al-Majusiho arabský text napsaný hebrejským písmem. Došel k řeckému jménu Hippocrates. Místo aby napsal arabskou formu jeho jména, píše ho v nějakém místním dialektu, známém z jižní Evropy. Tady je ten klip:

Profesor Langermann: „Je zvláštní, že když přepisuje jméno Hippocrates v arabštině, neužívá běžné arabské hláskování. Nebyl to standard, ale velice běžně se užívalo „Abukrat“ nebo „Bukrat“, něco, co zní arabsky. On to jméno ale zapsal hebrejskými písmeny jako „Hippocrateš“. Takže když tento muž, který arabsky mluvil natolik plynně, aby mohl arabský text kopírovat, dospěl k tomu jménu, řekl: „Nebudu kopírovat „Abukrat“. Víím, že tato autorita je Hippocrates“. Tak napsal „Hippocrateš“.

NG: Keithe, nevím, jestli si uvědomuješ, jak je toto obrovské. Mění to hru! Když jsem to viděl, nemohl jsem tomu uvěřit. Spadla mi čelist. Byla to arabská práce o medicíně kopírovaná židovským lékařem. Pojdme do Nového zákona, kde to uvidíme v hebrejštině.

Badatelé až dosud každý hebrejsky psaný manuskript Nového zákona považují za překlad z některého cizího jazyka. „Z kterého jazyka to bylo přeložené? Nejsnadnější způsob, jak najít odpověď, je podívat se na jména“. Když například vidíte hebrejsky napsané jméno „Jechochanan“ místo „Jehochanan“, píšou to jako „Juan“ (vyslovuje se „Chuan“), pak víte, že je to přeložené z jazyka, kde jméno „Jechochanan“ je něco jako „Juan“ nebo „Chuan“, je to z kastilštiny nebo katalánštiny či podobného jazyka.

Badatelé tedy dělali závěry podle způsobu, jak byla přepisovaná jména. V hebrejských verzích Nového zákona jsou přepisovaná hebrejská jména. Od profesora Langermanna se dozvídáme, že můžete kopírovat arabský text a plynně umět arabsky, ale když přepisujete jména, nepřepisujete je v arabské formě, ale v takové, kterou užíváte ve své běžné řeči.

Znamená to, že když vidíte tyto hebrejské verze Nového zákona, vezměme za příklad katalánská evangelia - katalánská evangelia jsou ve Vatikánu, a já jsem našel dvě další kopie, jednu v Petrohradě a jednu v polské Wroclawi, dříve německé Breslau. Věří se, že byla přeložena z katalánštiny, a jedním z hlavních důkazů je to, že mají katalánskou formu hebrejských jmen.

Co jsme se naučili od profesora Langermanna? Že musíme být velice opatrní. Když vidím katalánskou formu nějakého jména, to, co mi to říká, je, že ten, kdo manuskript kopíroval, byl Katalánc. Jeho rodným jazykem, kterým běžně mluvil, byla katalánština, a cítil svobodu volně ta jména měnit, bez ohledu na to, jaké jméno bylo v textu, který kopíroval. Ten text, který uváděl profesor Langermann jako příklad, byl napsaný arabsky, ale ten, kdo ho kopíroval, změnil jména asi podle portugalštiny nebo sicilštiny. U katalánských evangelií možná našel dobrou hebrejskou formu, ale protože mu byla blízká katalánština, kterou používal, tak při kopírování napsal katalánskou formu.

To se mohlo stát i tady. Možná, že původní hebrejský Matouš měl něco jako „Šimon, zvaný Simone, jehož nazývali Kéfa“, a ten, kdo kopíroval, si řekl: „Já přece vím, že je to Pietrus“, a změnil to na Pietrus. Je to možné. Nemohu dokázat ani jedno, ani druhé, ale potřebujeme si být vědomi takové možnosti.

Když ten, kdo kopíruje, napíše ZAVDIEL v hebrejštině, v cizí řeči ZABADAU a ZAVADA, dává nám dva různé překlady, což znamená, že jsou zde dva různé jazyky, v nichž se jméno ZAVDIEL vyslovuje buď jako ZABADAU nebo ZAVADA. Které dva jazyky to jsou, to ponechám odborníkům na evropské jazyky. Říká vám to ale, že musíte být skutečně opatrní a že ti, kdo kopírují, zde hrají svou úlohu, zvláště co se jmen týče. Když přijde na jména, přepisují je na formy, které jim jsou blízké.

Professor Langermann ukazuje na svém lékařském textu ještě jeden příklad. Mluví o seznamu ingrediencí léků, jednou z nich je skořice. Skořice je slovo vyskytující se v Tanachu. Objevuje se jako jedna z ingrediencí užívaných ve Stánku. To hebrejské slovo je KINAMON. Je zjevné, že KINAMON je cizí, vypůjčené slovo. Proč bychom si měli půjčovat cizí slovo pro skořici? Protože to je něco, co v Izraeli neroste. Byla dovážena a hebrejsky se jí říkalo KINAMON. Text, kterým se profesor Langermann zabýval, místo arabské či hebrejské formy KINAMON používal SINNAMOMO, což je něco z evropských jazyků, že? Vtip je v tom, že lidé přepisují názvy a jména tak, aby jim byly blízké.

A profesor Langermann říká: „Proč by psali SINNAMOMO? Proč by nenapsali prostě jen KINAMON?“ Protože, když někdo čte tu knihu a jde na místní trh v Syrakusách, na Sicílii nebo tak někde a chce KINMON, tak nikdo neví, o čem mluví. Když chce SINNAMOMO, tak i pohané vědí, o čem mluví, protože se tomu tak říká v místním dialektu. A když kopírovali hebrejského Matouše, tak jedním z důvodů, proč to dělali, bylo, aby mohli debatovat s katolickými knězi, a toto bylo důležité: „Nezáleží na tom, jestli ho my nazýváme Šimon a jeho přátelé Simone; potřebujeme vědět, jak by mu říkali ti katolíci“. A katolíci mu v té oblasti říkali Pietrus. Katolíci mu v té oblasti možná říkali Andrea. Tu další postavu nazývali ZEBADAU a ZAVADA. Nestačilo proto vědět, že je to ZAVDIEL. Potřebujeme vědět, o čem katolíci kněží mluví, abychom s nimi mohli komunikovat. To se v hebrejském Matoušovi děje a my si toho potřebujeme být vědomi. V dílu Plus budeme mít něco ještě daleko většího, i když jsme toho v tomto veřejném díle udělali hodně. V dílu Plus chci mluvit o konceptu „rybářů lidí“. Nechci si vystřílet munici, ale v Tanachu existuje velice důležitá spojitost, která se běžně přehlídá, což já jsem dělal až do včerejška. Mluvil jsem o tom s T-Bonem a říkal: „To evangelium to má špatně“. Potom jsem se na to podíval, a zjistil, že možná existuje ještě další způsob, jak tomu verši rozumět.

Chtěl bych ještě mluvit o struktuře některých událostí v životě Ješuy. Co myslím tou strukturou? Jan říká, že Ješua udělal víc věcí, než kolik jich bylo zapsáno. Takže, když ta čtyři evangelia sdílejí to, co sdílejí, existuje nějaký důvod, proč to dělají právě tímto způsobem. Budeme o tom trochu mluvit. Chci trochu mluvit o jedné rozbušce, což je Mt 4,23. Píše se tady: „Přišel, aby učil v jejich synagogách“. Hebrejštiny říká „v jejich shromážděních“. Co znamená to „jejich“? Není snad Židem? Proč se tady píše „jejich synagogy, jejich shromáždění“? A ještě jedna věc – ve verši 23 je slovní hříčka, která se vztahuje k verši 21, protože jsem minule požadoval, abychom verš 21 nechali do dílu 12, protože nemůžete číst verš 23, aniž byste četli verš 21. Nechám to ale do dílu Plus.

Následuje to podstatné z neverejného dílu Plus

NG: Považoval jsem za potřebné vrátit se k 21. verši, abych ukázal něco z 23. verše: VEJESOV JEŠUA EL EREC HAGALIL LELAMED KEHILOTAM UMEVASER LAHEM ZEVED TOV.. ZEVED, „dar“, má stejný kořen jako slovo, které tvoří jméno „Zavdiel – Zebedeus“ Řečina to nemá, ta má EVANGELION. „A Ješua se obrátil k zemi Galilejské, aby vyučoval jejich shromáždění a oznamoval jim ZEVED TOV, dobrý dar (=dobrou zprávu, Boží dar).“ Vidíme tedy, že „dobrá zpráva, evangelium“ je „dobrý Boží dar“. Je tady slovní hříčka, která se v jiných jazycích nenachází. Je to zcela jistě hebrejský písemný materiál.

Když se podíváme na překlady z řečtiny do hebrejštiny od Delitzsche a Salkinson-Ginzburga, které si oba daly za úkol vypadat jako biblická hebrejštiny Tanachu, aby si získaly pozornost Židů, tak tam, kde hebrejský Matouš píše: UMEVASER LAHEM ZEVED TOV, má Delitzsch: VAJEVASER BESORATA MALCHUT (BESORA = evangelium), „A oznámil jim dobrou zprávu o království“, a Salkinson-Ginzburg: KARA BESORATA MALCHUT, „Prohlásil dobrou zprávu o království“. Očekával bych, že ekvivalentem ZEVED TOV bude BESORA, a že při zpětném překladu z řečtiny do hebrejštiny bude použito slovo BESORA, nikoli ZEVED TOV. Jeden z hebrejských rukopisů Matouše z British Library 11659 v Londýně má totéž co Delitzsch: VAJEVASER BESORATA MALCHUT, takže Delitzsch možná tento manuskript znal. Další manuskript Harvey 7637 z Britské knihovny píše: VASERAT MAMLECHET HAŠAMAJIM – to je špatná hebrejštiny. Hebrejských manuskriptů Matouše existuje celá řada, ale Matouš Šem Tova je unikátní. V Uppsale Codex Hebrew 31: VAJIKRAT BESORATA MALCHUT, „a prohlašoval dobrou zprávu o království“. Tatáž knihovna má Hebrejský manuskript 32, kde je něco úplně jiného: VEJŠMIA ET NECHAMATA EVANGELIUM MIMALCHUT/MAMLACHOT, „a způsobil, aby byla slyšena útěcha evangelia království“. Na universitě v Curychu je překlad Matouše z řečtiny od Rudolfa Benhardta z Prahy, což byl zřejmě židovský konvertita, který kolem roku 1800 překládá: VAJIDROŠ HA TORAH CHADAŠA MIMALCHUT HAŠAMAJIM, „a kázal novou Tóru o království nebeském“, čímž chtěl patrně říct, že kázání na hoře nahradilo Tóru; a „dobrý dar“ ztotožňuje s „královstvím nebes“.

A kázal v jejich synagogách. Proč v „jejich“? Možná, že chtěl odlišit synagogy v Galileji od synagog v Samaří či v Judsku. Některé řecké rukopisy píší v paralelním textu Lk 4,44, že kázal v synagogách „v Galileji“, jiné řecké rukopisy píší „v Judsku“. Vždy, když porovnáváme rukopisy, nacházíme rozdíly. Jedno z toho je zřejmě chyba vzniklá opisováním, ale každý může mít svůj názor na to, kde ta chyba je.

Dt 26,1-3 je pasáž, které se říká „vyznání“:

1Až přijdeš do země, kterou ti Jehovah, tvůj Bůh, dává do dědictví, obsadíš ji a usídliš se v ní, 2vezmi z prvotín všech plodů země, které sklidiš ze své země, kterou ti Jehovah, tvůj Bůh, dává. Vlož to do koše a jdi na místo, které Jehovah, tvůj Bůh, vyvolí, aby tam přebývalo jeho jméno. 3Jdi ke knězi, který bude v těch dnech, a řekni mu: „Dosvědčuji dnes před Jehovah, tvým Bohem, že jsem vešel do země, o které Jehovah přísahal našim otcům, že nám ji dá“.

Je zajímavé, že i když se zde píše „našim“ otcům, píše se zde i: „před tvým Bohem“. Možná, že je to zhuštěná výpověď, že kohen zastupuje Boha.

Mt 4,19: „Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí“ - to je odkaz na naplnění Jer 16,16 v textu Jer 16,16-18, kde text verše 16 v kontextu veršů 17 a 18 vyznívá tak, že lovci a rybáři jsou posláni k potrestání lidí, nikoli k vyhledávání dobré zprávy. Jsou to Asyřani, Babyloňané, Řekové, Římané, síly chalífátu a nacisté: ti, kteří přicházejí potrestat hříšníky dle Božího slova. Zdá se, že takto by se měl číst 16. verš v kontextu dalších dvou veršů.

Abakuk 1,14-17 mluví v kontextu o Nabukadnezarovi: „Učinil jsi lidi jako mořské ryby, jako plazy, kteří nad sebou nemají vládců? 15Všechny je může vytáhnout na udici, odvléct je ve své síti, sebrat je do svého nevodu;

proto se raduje a jásá. **16**Proto obětuje své síti, pálí kadidlo svému nevodu, neboť díky nim je jeho podíl úrodný a jeho potrava tučná. **17**Cožpak smí takto vyprazdňovat svou síť, stále bez soucitu pobíjet národy?“

Tento obraz ukazuje na ty, které babylonský král zabíjí (=vytahuje na udici) a další živé v sítích bere s sebou do zajetí. V Abakukovi jsou tedy rybáři lidí Babyloňané, kteří přicházejí podrobit jiné národy. Má Jeremiáš stejnou metaforu? Podobně jako kvas, který je metaforou pro hřích i pro nebeské království, také lovení ryb může sloužit jako dvě různé metafory, podle kontextu. Mohlo by to být něco dobrého v kontextu Jeremiáše? Předchozí Jeremiášovo proroctví začíná 14. veršem: „Ale hle, přicházejí dny, je výrok Jehovah, kdy se už nebude říkat: Jakože živ je Jehovah, který vyvedl syny Izraele z egyptské země, **15** nýbrž: Jakože živ je Jehovah, který vyvedl syny Izraele ze severní země a ze všech zemí, kam je zahnal. A přivedu je zpět do jejich země, kterou jsem dal jejich otcům. **16** Hle, posílám pro mnoho rybářů, je výrok Jehovah, a budou je chytat jako ryby a potom pošlu pro mnoho lovců a budou je lovit ze všech hor a ze všech návrší a ze skalních trhlin.“ „Lovci“ podle praxe biblické doby byli ti, kteří používali nástrahy a pasti, nikoli pušky. Rybáři mohou být v Matoušovi i Markovi chápáni jako ti, kdo mají nachytat lidi jako ryby do sítí, aby je zase přivedli zpět do země Israel, ke smlouvě Boží, jak Bůh skrze Jeremiáše zaslíbil – nikoli proto, aby je obrátili na křesťanství.

V Tanachu nenajdeme nic o démonech, ale píše se v něm o zlém duchu: Sd 9,23 nebo v souvislosti se Saulem, kde není pochyb, že jde o duchovní entitu: 1 Sam 16,14: „zlý duch od Jehovah ho děsil“. Nepřišel od Satana, ale od Jehovah.